

Muhtaç Yaşlılara Sağlanan Yaşlı Aylığı ve Asgari Ücret İlişkisinin Değerlendirmesi (2002-2022)

Dilek Özsoy

Dr. Öğretim Üyesi, Nişantaşı Üniversitesi, İİSBF, Sosyal Hizmet Bölümü

Adres: Nişantaşı Üniversitesi, İİSBF, Sosyal Hizmet Bölümü, İstanbul

E-Posta: dilek.ozsoy@nisantasi.edu.tr

Geliş Tarihi: 16 Haziran 2022; Kabul Tarihi: 29 Ağustos 2022

Doi: 10.5281/zenodo.8111477

Künye: Özsoy, D. (2022). Muhtaç Yaşlılara Sağlanan Yaşlı Aylığı ve Asgari Ücret İlişkisinin Değerlendirmesi (2002-2022). *Senex Yaşlılık Çalışmaları Dergisi*. 6(1), 3-15.

 <https://orcid.org/0000-0002-7527-2196>

Özet

Toplumsal eşitsizliğin doğumla başlaması, çocuk, kadın, engelli ve yaşlılar açısından bu eşitsizliği önlemeye çalışan sosyal politikaları önemli kılmaktadır. Yaşamlarının son dönemlerini sürdüren yaşlılar açısından bu sosyal politikaların doğru bir şekilde oluşturulması ve hak temelli yürütülmesi dengeli bir toplum düzeninin oluşturulmasında gerekli olduğu kadar sosyal adaletin sağlanması açısından da bir zorunluluğu işaret etmektedir. Toplumdaki tüm kesimlerin yaşam düzeylerinin yükseltilmesi bağlamında yaşlılara yönelik sosyal yardım uygulamalarının olumlu sonuçları yaşlı refahını artırması yanında sürdürülebilir kalkınmayı da olumlu yönde etkileyebilecektir. Bu çalışmada Türkiye’de sosyal desteğe gereksinimi olan muhtaç yaşlılara yönelik sosyal yardım uygulamaları kapsamında sunulan “yaşlı aylığı” incelenmiştir. Çalışmada 2022 sayılı “65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun” kapsamında sağlanan yaşlı aylığı ve asgari ücret ilişkisi ele alınmıştır. Yaşlı aylığı ile asgari ücret arasındaki yıllar itibarıyla değişimler, muhtaç yaşlı kriterinde gerçekleştirilen yasal değişiklikler ve bu alanla ilgili istatistiksel veriler doğrultusunda bu sosyal yardımının yapısı irdelenmiştir. Yaşlı aylığının asgari ücret ile yıllar itibarıyla değerlendirilmesinde yaşlı aylığının 2002-2022 döneminde asgari ücrete oranının en fazla 2018 yılında % 33,9 düzeyinde olduğu, 2019 yılı sonrasında bu oranda gerileme yaşandığı görülmektedir. Bu yönüyle yaşlı aylıkları ile asgari ücret arasında kurulacak ilişkinin yaşlı aylığının istikrarı ve yoksul yaşlı refahı için değerlendirilmesi gereken bir konu olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Sosyal yardım • Asgari ücret • Sosyal politika • Sosyal hizmet • Yaşlılık

Evaluation of the Relationship Between Older Needy Pension and Minimum Wage (2002-2022)

Abstract

Social policies that try to prevent social inequality are important for children, women, disabled and older people. For the older who are in their last years of life, the creation of such social policies and their rights-based execution are not only necessary for the creation of a balanced social order, but also for the provision of social justice. The positive results of social assistance practices for the older will not only increase the welfare of the older people, but also positively affect sustainable development. In this study, the "older pension" offered within the scope of social assistance applications for the needy older in need of social support in Turkey has been examined. In the study, the relationship between the old-age pension and the minimum wage provided within the scope of the Law No. 2022 on the "Law on Pensions to the Needy, Powerless and Orphaned Turkish Citizens Over 65" is discussed. The structure of this social assistance has been analyzed in line with the changes over the years between the old-age pension and the minimum

wage, the legal changes made in the needy old age criterion, and the statistical data related to this field. In the evaluation of the old-age pension with the minimum wage by years, it is seen that the ratio of the old-age pension to the minimum wage in the 2002-2022 period was at the highest level of 33.9% in 2018, and there was a decline in this rate after 2019. In this context, the relationship between the older pensions and the minimum wage is an issue that needs to be evaluated for the stability of the older pension and the welfare of the poor older people.

Keywords:

Social assistance • Minimum wage • Social policy • Social work • Older people

Giriş

Sosyal politika bireylerin var olmasının ve yaşamını sürdürmesinin temel koşulu olarak toplumu ele almaktadır. Bu bağlamda, "sosyal politika, sosyal adaletin ve barışın geliştiği, hakça bir üretim ve bölüşüm sisteminin olduğu ve bu nedenle gelir dağılımı eşitsizliği ve yoksulluk gibi temel sosyo-ekonomik sorunların en az düzeyde rastlandığı, hızlı ve sürekli bir kalkınmanın sağlanabildiği ideal ve dengeli bir toplum düzeninin güvencesi" olmaktadır (Sariipek, 2017).

Sosyal politika açısından bakıldığında üretimin ortaya çıkardığı gelirin bölüşümünün nasıl olması gerekliliği söz konusu olduğunda ücretlerin düzeyi, adil ücret ve asgari ücret konuları gündeme gelmektedir. Ekonomi bilimi, bölüşüme egemen olan kuramları araştırıp incelerken, sosyal politika toplumsal düzen içinde ekonomi biliminin doğal yasalarını düzelter ve sınıf savaşımının nedenlerini gidermeye yönelik önlemlerle toplumsal denge ve uyumu amaçlamaktadır (Talas, 1997).

II. Dünya Savaşı'ndan sonra, sosyal hakların gelişiminde sosyal politika ile vatandaşlık kavramı arasındaki ilişki medeni, siyasi ve sosyal haklar arasındaki bağlantıyı kurarak önemli bir çerçeve sunan T.H. Marshall tarafından ortaya atılmıştır. Sosyal vatandaşlığın gereklerinin yerine

getirilmesinde sosyal haklar sosyal politikaların odağında yer almıştır (Şenkal & Doğan, 2012).

Sosyal hakları ekonomik hak gören anlayışın ötesinde bu haklar, toplumsal eşitsizliğin giderilmesinde bir araç olarak devlete bireyler lehine olumlu edimler yüklemektedir. Marshall'ın sosyal hak anlayışı "ekonomik refah ve sosyal güvenlik gibi haklara sahip olmak ve mevcut toplumsal standartlar ölçüsünde medeni bir insan gibi yaşayabilmeye kadar uzanan geniş bir haklar dizini" olarak ifade edilebilir. Bu bağlamda Marshall, sosyal hakların toplumdaki yoksulluğun olumsuz sonuçlarını azaltmanın yanında sosyal eşitsizlik modelini tamamen değiştirdiğini öne sürmüştür (Solakoğlu, 2020).

Refah rejim türlerinin farklılığının temelinde "birey, aile ve devlet" gibi olguların ele alınışlarına göre farklı politika ve programlar uygulanmaktadır. Esping-Andersen'in refah rejimleri bu olguların baskınlığına dayanmakta olup, liberal modelde, piyasa; sosyal demokrat modelde devlet, muhafazakâr modelde ise aile baskın bir rol üstlenmektedir (Ülgen & Özal, 2017).

Refah devleti uygulamaların bir bölümünü toplumda muhtaç durumdaki yaşlılara sağlanan sosyal destekler oluşturmaktadır. Bu destekler Esping Andersen'in refah rejimleri sınıflamasında yardımın sağlandığı kurumsal yapı, yardımın miktarı ve niteliğine göre farklılıklar arz etmektedir.

Amartya Sen'in yapabilirlik yaklaşımının esas alındığı insani gelişim değerlendirmesinde, yoksulluk sosyal haklarla alakalı bir kavram olmanın ötesinde insan haklarıyla alakalı bir kavram olarak görülmekte ve insani gelişim endeksinde "İnsana yaşar bir hayat için gerekli kaynaklara ulaşabilmesi" dikkate alınmaktadır. Bu yönüyle toplumdaki muhtaç yaşlılara sağlanan sosyal yardımların insani boyutu da ön plana çıkmaktadır.

Sosyal politika aracı olarak piyasadaki ücretlerin en alt düzeyinin belirlendiği asgari ücret, çalışanlar ve işverenler açısından önemli olduğu kadar sosyal yardımlarda muhtaçlık kriterinin belirlenmesi açısından yaşlılara yönelik sosyal yardım yararlanıcılarını doğrudan etkilemektedir. Asgari ücret yasal olarak işçilere ödenmesi gereken en düşük seviyeyi ifade etmektedir. Bu ücretin işçinin gıda, konut ve diğer gereksinimlerinin güncel fiyatlar dikkate alınarak en az düzeyde karşılaması hedeflenmektedir.

Asgari ücret "işçi ve ailesinin günün ekonomik ve sosyal koşullarına göre insanca yaşamasını sağlayabilecek, insanlık onuruna yakışacak ve emeğin sömürülmesini önlemeye yetecek bir ücret seviyesinde olması" gerekmektedir. Asgari ücret bu yönüyle ekonomik ve sosyal pek çok parametreyi etkilemektedir (Akgül, 2016). Asgari ücret düzeyi, istihdam, cari ücretler, enflasyon, gelir dağılımı gibi ekonomik parametrelerin yanında nakdi olarak sağlanan çok sayıda sosyal yardım kullanıcılarını da etkilemektedir. Yasal düzenlemelerde muhtaçlık kriterinin asgari ücret ile ilişkilendiriliyor olması nedeniyle asgari ücretle çalışanların yanısıra dolaylı açıdan sosyal yardım yararlanıcılarını da belirleyen önemli bir faktördür.

Sosyal sigortalar sistemi toplumda belli risklere dayalı olarak prim ödeme koşuluyla

oluşturulmuş sosyal güvence sistemidir. Sosyal sigorta sistemi altında bulunmayan bireylerin insan onuruna yaşar düzeyde ekonomik bir güvenceye ulaşamamış olması özellikle bireylerin yaşlılık dönemlerinde daha büyük sorun oluşturmaktadır. Buldukları yaş itibarıyla çalışma yaşamına dahil olmaları mümkün olmayan muhtaç yaşlı bireylere yönelik sosyal yardımlar, sosyal güvenlik sistemi dışında kalmış olan yaşlılar açısından sosyal güvenlik boşluğunu tamamlar niteliktedir.

Sosyal yardımlar sosyal güvenlik sisteminin bir tamamlayıcısı olarak görülmekte ve sistem dışında kalan bireylere yönelik olarak tasarlanmaktadır (Koray, 2000). Bu bağlamda sosyal yardımlar, devletin yoksulluğa karşı geliştirdiği ve yararlanıcıların herhangi bir biçimde katkı sunmadığı destek mekanizmalarıdır. Sosyal yardımlar, primsiz ödemeler ve genel yardımlar olmak üzere 2 şekilde sınıflandırılabilir. Yaşlılık aylıkları, primsiz ödemeler, ayni ve nakdi olarak sağlanan yardımlar ise genellikle düzensiz geçici yardımlar olarak genel yardımlar kapsamında bulunmaktadır (Şener, 2010).

Türkiye'de yaşlılara yönelik güvencenin temel kaynağı Anayasamızdır. 1982 Anayasası'nın 61.maddesine göre; "...yaşlılar, Devletçe korunur, yaşlılara Devlet yardımı ve sağlanacak diğer haklar ve kolaylıklar kanunla düzenlenir... Bu amaçlarla gerekli teşkilat ve tesisleri kurar veya kurdurur." hükmü ile yaşlılara yönelik devletin üstlendiği sorumluluk belirtilmiştir. Türkiye'de yaşlı nüfusa yönelik politikalar dikkate alındığında öncelik yaşlılık sigortasının içerildiği sosyal güvenlik sistemidir. Bu sistem, sosyal devletin gereği olarak emekli aylığı bağlanmak suretiyle emekli olduktan sonra bireyin tüketimine devam edebilmesini sağlayan düzenlemeleri içermektedir. (Eser & Aksu, 2021).

Ülkemizde primli sosyal güvenlik sistemi dışında kalan yaşlılara ise 2022 sayılı "65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun" kapsamında nakdi ve düzenli "yaşlı aylığı" verilmektedir. Kalkınma Planlarında sosyal yardım ve hizmet programları içerisindeki koruyucu ve önleyici uygulamalarda muhtaç yaşlıların refahının artırılması hedeflenmiştir.

Türkiye'deki yaşlı hizmetleri ilk kez 1963 yılında Sağlık Sosyal Yardım Bakanlığı'na bağlı Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü'nün kurulmasıyla kamu hizmetleri içerisindeki yerini almıştır (Tuncel & Uzun, 2019).

1960 ve 1970'li yıllarda modern sosyal yardım kapsamında "vatandaşlık hakları" vurgusu ön plana alınarak, 65 Yaş Kanunu Mecliste tartışılmaya başlamıştır. Bu tartışmalar hak temelli sosyal yardım açısından önem girişimlerdir (Buğra, 2008, s. 188-190). Türkiye'de kurumsallaşmış sosyal yardım mekanizmaları geç sayılabilecek bir dönemde (Şener, 2010) gündeme gelmesine karşın yaşlılara yönelik primsiz ödemeler kapsamında yer alan sosyal yardımlar ilk düzenli sosyal yardım olması nedeniyle ayrı bir öneme sahiptir. Primli ödeme kapsamındaki asgari ücret ile primsiz ödeme kapsamındaki yaşlı aylığının yıllar itibarıyla değerlendirilmesi yaşlı refahı ve hak temelli sosyal yardım uygulamaları açısından önem taşımaktadır.

Yaşlılara yönelik sosyal politikalar yaşlı bireylerin yanında ülkenin sosyal ve ekonomik gelişimi açısından önem arz etmektedir (Kurt, Beyaztaş, & Erkol, 2010). Türkiye'deki yaşlı nüfusun en temel sorunlarından biri olan yoksulluğun ortadan kaldırılmasında, yaşlı refahının sağlanabilmesi ve sosyal çevre ile bütünleşmelerinin devamı için yaşlıların gelir güvencelerinin sağlanması gerekmektedir.

Ülkemizin demografik yapısındaki yaşlanmaya paralel olacak şekilde yaşlı refahının sağlanmasında gerekli olan plan, politika ve uygulamalarda yaşlı aylığı ile asgari ücret arasında oluşturulacak bir ilişki hak temelli politikalar açısından irdelenmesi gereken önemli bir konu olarak ortaya çıkmaktadır.

Çalışmada, muhtaç yaşlılara 2022 sayılı Kanun kapsamında verilen yaşlı aylığının dikkate alınmasının nedeni, düzenli ve nakdi olarak kabul edilen ilk sosyal yardım programı olmasının yanında bu sosyal yardımın yararlanıcı sayısının yüksek olmasıdır. Bu Kanunda muhtaçlık ölçütünün asgari ücrete dayandırılması nedeniyle yaşlı aylıkları ile asgari ücreti ilişkisi önem kazanmaktadır.

Bu çalışmada Türkiye'deki asgari ücret düzeyi ile kamuoyunda "yaşlılık maaşı" olarak adlandırılan "65 Yaşını Doldurmuş, Muhtaç, Güçsüz, Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkındaki Kanun" ile sağlanan düzenli aylıklar arasındaki ilişki irdelenmiştir. Bu kapsamda Türkiye'de yaşlılık maaşından yararlanma koşullarına ilişkin yasal düzenlemeler, yıllar itibarıyla bu kanun kapsamında yaşlılara sağlanan sosyal yardım yararlanıcı sayılarının değişimi ve yaşlı aylığının asgari ücret ile karşılaştırmalarına yer verilmiştir.

Çalışmanın temel problemi, Türkiye'de sosyal politika uygulamaları kapsamında muhtaç yaşlılara sağlanan düzenli aylıkların asgari ücret bağlamında irdelenmesi ve yaşlılar açısından 20 yıllık süreçte sosyal yardım/asgari ücret yapısının ortaya konulmasıdır. Bu problem doğrultusunda muhtaç yaşlılara sağlanan düzenli sosyal yardımların asgari ücret içerisindeki oranlarının sosyal refah devletinin gereklerini yerine getirmedeki yapısı irdelenmektedir. Buna göre çalışmada öncelikle 2022 sayılı Kanunda yer alan muhtaç

yaşlılığı ele alınmış, sonrasında ise muhtaç yaşlılara sağlanan yaşlı aylığı ile asgari ücret ilişkisi karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Çalışmanın temel veri kaynağını Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın Yıllık Faaliyet Raporları, asgari ücret verileri ve muhtaç yaşlılara sağlanan sosyal yardım olarak yaşlı aylığına ilişkin istatistik veriler oluşturmuştur.

2022 Sayılı Kanun Kapsamında Sağlanan Yaşlı Aylığı

Yaşlılara sağlanan sosyal refah hizmetleri temel olarak sosyal güvenlik hizmetleri ve sosyal hizmetler olmak üzere iki başlık altında toplanabilir. Sosyal güvenlik hizmetlerinde Sosyal Güvenlik Kurumu'na bağlı olarak çalışmış yaşlılar güvenlik kapsamında yer alırken, sosyal güvenlik kapsamı dışında kalan 65 yaş ve üzerindeki bireyler; 1976 yılında yürürlüğe giren 2022 sayılı "65 Yaşını Doldurmuş, Muhtaç, Gücsüz, Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkındaki Yasa" ile güvence altına alınmaya çalışılmıştır (Tuncel & Uzun, 2019). 1976 yılında kabul edilen bu Kanunda, kanun koyucunun yaşlı bakımı sorumluluğunu öncelikle aileye yüklediği görülmektedir (Cengiz, 2018).

Yaşlılara yönelik sosyal politikaların yürütülmesinde esas alınan tedbirlerin etkinliğinin artırılması bu politikaların sağlam bir yasal zemine dayanması ve objektif ölçütlere göre oluşturulması hak temelli sosyal politikaların oluşumunda önemli bir ölçüttür.

1976 yılında yürürlüğe giren 2022 sayılı Kanunda kimlerin muhtaç sayılacağına yer verilmemiştir (Özdamar & Çakar, 2015). 10 maddeden oluşan bu kanunda hak sahipliği ile ilgili kriter "65 yaşını doldurmuş, kendisine kanunen bakmakla mükellef kimsesi bulunmayan, iş görme ve çalışma gücünden mahrum olduğunu tam teşekküllü hastanelerin

Sağlık Kurulu raporu ile belgeleyen ve muhtaçlığını il veya ilçe idare heyetlerinden alacakları belgelerle kanıtlayan, Sosyal Güvenlik Kuruluşlarının herhangi birisinden her ne nam altında olursa olsun, bir gelir veya aylık hakkından yararlanmayan nafaka bağlanmamış veya bağlanması mümkün olmayan mahkeme kararıyla veya doğrudan doğruya kanunla bağlanmış herhangi devamlı bir gelire sahip olmayan" birey şeklinde tanımlanmıştır. Kanunda aylık bağlama tutarı Devlet Memurları Kanunu esaslarına göre 60 gösterge rakamı ile tespit edilecek kat sayının çarpımından elde edilecek miktar olarak belirlenmiştir.

2022 sayılı kanunun yasalaşma sürecinde üzerinde en çok durulan konulardan birisi bağlanacak aylığın neyi ölçüt alacağıydı. Tartışılan ölçüt konusunda "insanlık haysiyetine yaraşır asgari bir gelir güvenliği" vurgulanan ana konuydu. Süreç içerisinde yaşlı aylığına temel alınması için çeşitli öneriler sunulmuştur.

Bu öneriler;

- Asgarî ücretin yarısını aşmayacak miktarda aylık bağlanması,
- 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu esaslarına göre en alt kademe aylığının %50'si,
- 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile ek ve tadillerinde gösterilen en alt derece ilk kademe gösterge rakamının %50'si her yıl bütçe kanunu ile tespit edilecek katsayı ile çarpımından bulunacak miktarda aylık bağlanması şeklinde olmuştur (Cumhuriyet Senatosu, 1976).

Kanun tasarısında 500 TL yaşlı aylığı olarak hazırlanan öneri Cumhuriyet Senatosu'ndaki görüşmeler¹ doğrultusunda değiştirilerek 60 gösterge rakamının belirli katsayı ile çarpılması şeklinde düzenlenmiştir.

Ülkemizde sosyal yardım anlamında ilk nakdi yardım olan yaşlı aylığının verilebilmesi ile ilgili muhtaçlık hesaplama yöntemleri ve muhtaçlığın belirlenmesi kararlarında 1976 sonrasında bazı değişiklikler yapılmıştır. İlgili Kanunda yapılan yasal değişiklikler ve çıkarılan yönetmeliklerle muhtaçlık kriterleri ve karar mekanizmaları değiştirilmiştir.

2011 yılında 662 sayılı KHK² ile 2022 sayılı Kanunun 1. ve 8. maddelerinde değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklik ile ilgili maddelerde yer alan "İl veya İlçe İdare Heyetleri" ibareleri ibareleri "İl veya İlçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları" olarak düzenlenmiştir.

Bu değişiklik sonrasında yaşlı aylığının bağlanmasında, muhtaçlık durumuna karar verilmesinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının gerçekleştireceği değerlendirmeler esas alınmıştır. Bu değerlendirmelerde gelir, servet ve harcamalar ile nafaka yükümlülüğü dikkate alınmaya başlamıştır (Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2020).

2013 yılında çıkarılan 6495 sayılı "Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile 65 yaş aylığı için muhtaçlık ölçütü "her ne nam altında olursa olsun kendisine ve eşine ait her türlü gelirler toplamı esas alınmak suretiyle, kişi başına düşen ortalama aylık gelir tutarı asgari ücretin aylık net tutarının 1/3'ünden az" olarak belirlenmiştir. Buna göre asgari ücretin aylık net tutarının 1/3'ünden yüksek aylık gelire sahip olanlar muhtaç kabul edilmemekte ve aylık bağlanmamaktadır.

2022 sayılı Kanununun 1. maddesinde ifade edilen "Sosyal güvenlik kuruluşlarının herhangi birisinden her ne nam altında olursa olsun bir gelir veya aylık hakkından yararlananlar ile uzun vadeli sigorta kolları açısından zorunlu

olarak sigortalı olunması gereken bir işte çalışanlar, nafaka bağlanmış veya nafaka bağlanması mümkün olanlar veya 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu hükümlerine göre harçlık ödenenler hariç olmak kaydıyla, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından muhtaç olduğuna karar verilen 65 yaşını doldurmuş Türk vatandaşlarına, muhtaçlık hâli devam ettiği müddetçe" hükmüne göre 65 yaş üzerindeki muhtaç yaşlılara Kanunda yer alan katsayı doğrultusunda aylık bağlanmaktadır. Aylık tutarı kanunla belirlenen gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunmaktadır.

2022 Sayılı Kanun Kapsamında Yaşlılara Sağlanan Sosyal Yardım Yararlanıcıları

Türkiye'de finansmanı doğrudan kamu kaynaklarıyla sağlanan, kapsamı belirgin ve modern nitelikli ilk sosyal yardım uygulaması "65 Yaş Aylığı" olarak bilinen sosyal yardımdır. Bu yönüyle 2022 sayılı Kanuna göre sosyal yardımda bulunan kişiler gelirleri ve durumları bakımından toplum içinde en fazla korunmaya ihtiyacı olan kesimlerdir (Yuvalı, 2019).

Bu Kanun kapsamında muhtaçlık aylığına hak kazanma ölçütünde 2016 yılında yapılan yasal düzenleme³ ile hak temellilik açısından önemli bir değişim sağlanmıştır. Yapılan değişiklik ile, muhtaçlık değerlendirmesinde, 65 yaş aylığı alan yaşlıların maaşlarını sürekli olarak alabilmeleri için kimin yanında yaşadığına bakılmaksızın "hane yaklaşımı" terk edilerek yaşlının lehine olacak şekilde "sadece kendisi ve eşinin geliri" dikkate alınmaya başlamıştır (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2016: 61). Buna göre yaşlı aylığının alınabilmesi için dikkate alınan gelir, 65 yaş üstü kişinin yaşadığı hanedeki toplam gelir değil, yalnızca eşi ile

birlikte elde edilen toplam gelir olarak değiştirilmiştir.

65 yaşını doldurmuş ihtiyaç sahibi yaşlılara düzenli nakdi aylık bağlanması için bu kişilerin, sosyal güvenlik kurumlarından bir gelir veya aylık hakkından yararlanmaması ve uzun vadeli sigorta kollarına tabi olacak şekilde çalışmıyor olması gerekmektedir. Yaşlı aylığının bağlanması için kişinin kendisi ve eşi dikkate alınmak suretiyle kişi başına düşen ortalama aylık geliri 2022 yılı için 1.417 TL'nin altında olmalıdır.

Türkiye'de 2021 yılı itibariyle 2.476.457 hane halkı düzenli sosyal yardımlardan yararlanmıştır. Aynı yıl için yaşlı aylığı yararlanıcı sayısı 836.665 kişi olmuştur. Düzenli ve nakdi ödeme niteliğindeki bu yardımı alan muhtaç yaşlıların toplam düzenli yardım alan hanelere oranı %33,8 olmuştur. 2022 Sayılı Kanun kapsamında yaşlı aylığından yararlananların sayıları 2002-2021 yılları için aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 1: 2022 Sayılı Kanun Kapsamında Yaşlı Aylığından Yararlananların Sayısı, 2002-2021

Yıl	2022 Sayılı Kanun Kapsamındaki 65 Yaş Üstü Aylığı Yararlanıcı Sayıları
2002	746.468
2003	770.204
2004	792.046
2005	938.677
2006	927.077
2007	903.283
2008	867.035
2009	859.516
2010	848.826
2011	797.426
2012	668.351
2013	632.407
2014	629.590
2015	608.513
2016	620.019
2017	618.162
2018	709.590
2019	805.432
2020	820.933
2021	836.665

Kaynak: (Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Mart 2021).

2014 yılında yürürlüğe giren 6525 sayılı "Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" ile 2828 sayılı Kanun kapsamında kendilerine harçlık ödenenlerin muhtaç olarak kabul edilmemeleri hükmü⁴ yaşlı aylığı yararlanıcıları ve yaşlı aylığı hak sahipliğini etkilenmiştir.

Yaşlı aylığından yararlanıcı sayısını etkileyen diğer etken muhtaçlık değerinin asgari ücrete bağlı olmasıdır. Asgari ücretteki artışın yüksek olması durumunda daha önce 65 yaş aylığı alamayanların bu aylığa hak sahipliği kazanmaları mümkün olmaktadır. Buna göre asgari ücretteki değişiklikler yaşlı aylığı hak sahipliğini doğrudan etkilemektedir. Yaşlı aylığı yararlanıcı sayısının en yüksek arttığı yıllar %18,5 ile 2005 yılı, %14,8 artış ile 2018 yılı ve %13,5 artış ile 2019 yılı olmuştur. En düşük artış hızları ise % -16,2 ile 2012 yılı, % -6,1 ile 2011 yılı ve % -5,4 ile 2013 yılı olmuştur.

2022 Sayılı Kanun Kapsamında Yaşlılara Sağlanan Sosyal Yardım Yararlanıcıları

Sosyal güvenlik sistemleri, genel olarak "primli sosyal güvenlik rejimi" ve "primsiz sosyal güvenlik rejimi" olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Gelecekte karşılaşılabilecek sosyal risklere yönelik zorunlu katılımı gerektiren sistem primli sosyal güvenlik rejimi olarak tanımlanmaktadır. Türkiye'de sosyal güvenlik programlarından yararlananların ve sigortalıların sayısının yeterli düzeyde olmaması nedeniyle primli sosyal güvenlik sistemi dışında kalan yaşlıların "maddi risklere karşı korunması, aylık gelir bağlanması ve sağlık yardımı yapılması" zorunluluğu doğmuştur (Camkurt, 2014).

Sosyal yardımlar, sosyal devlet ilkesi gereği belirlenen hedef kitlelere kamu sorumluluğu kapsamında sağlanan yardımları ifade etmektedir. Asgari ücret sosyal güvenlik

sistemi içinde primli rejim kapsamında iken, sosyal yardımlar prim ödeme koşulu olmaksızın genel devlet bütçesinden finanse edilmektedir. Bu yönüyle sosyal yardımlar tek taraflıdır. Bu tek taraflı yönü nedeniyle sosyal yardım hak sahipliğinin asgari ücret ile karşılaştırılması bu yardımlardan yararlanan yoksul kesime yönelik hak temelli sosyal politika uygulamaları açısından ele alınması gereken bir konudur.

Sosyal politikalar kapsamında yer alan sosyal yardımlar ülkenin ekonomik kaynakları ve benimsenen sosyal politika ilkeleri doğrultusunda şekillenmektedir. Bu yönüyle Türkiye'deki ilk düzenli ve nakdi sosyal yardım kapsamında yer alan bu yardımlar ile asgari ücret arasındaki ilişkinin irdelenmesi ve yıllar itibarıyla gelişiminin analizi bu yardımların mevzuat açısından değerlendirilmesi politikadaki değişikliklerin izlenmesinde önemlidir. Yaşlılara yönelik düzenli sosyal yardım niteliğindeki 2022 sayılı Kanuna dayanan yaşlı aylığı ilk düzenleme olması yönüyle dikkate değer bir sosyal yardımdır.

Türkiye'de yaşlılara yönelik sosyal politika uygulamaları nüfus yapısındaki değişime paralel bir şekilde şekillenmiştir. Türkiye'nin yaşlanan bir demografik sürece girmesi ile birlikte en düşük nüfus projeksiyonuna⁵ göre, Türkiye'de 2018-2040 yılları arasında yaşlı nüfusun, %82,8, 2018-2060 yılları arasında %146,7 oranında artış göstereceği öngörülmektedir. Bu bağlamda nüfusun yaşlanması ve bu alana yönelik sosyal politikaların oluşturulması önemli konulardan biri durumuna gelmektedir. Kalkınma Planlarında bu yapı dikkate alınarak ilk kez 10. Kalkınma Planında yaşlılara yönelik Özel İhtisas Komisyonu (ÖİK) oluşturulmuştur. Raporda yaşlıların geleceği, yaşlılığa ilişkin sosyal politikaların geliştirilmesine temel oluşturacak hedefler ve eylemler ortaya konmuştur.

10. Kalkınma Planının Yaşlanma ÖİK Raporundaki "yaşlı yoksulluğunun en az düzeye indirilerek yaşlı bireylerin ihtiyaçlarının daha tatmin edici düzeyde karşılanması ve daha yüksek yaşam standardının sağlanması" ile ilgili "2022 sayılı kanunda öngörülen yaşlılık aylığının yararlanma koşullarının ve ödeme miktarlarının yaşlılar lehine yeniden düzenlenmesi" ilkesi yaşlı aylığının belirlenmesinde önemlidir. Bu bağlamda, yaşlı aylıkların muhtaçlık ölçütünün asgari ücrete dayanması nedeniyle bu aylıkların yıllık artış hızlarının da asgari ücretle ilişkilendirilmesi önem kazanmaktadır. Bu şekilde asgari ücrete yapılan yüksek artışların aynı şekilde yaşlı aylığına yansıtılmış olması Türkiye'nin sosyal devlet olma sürecinde olumlu bir yaklaşım olacaktır.

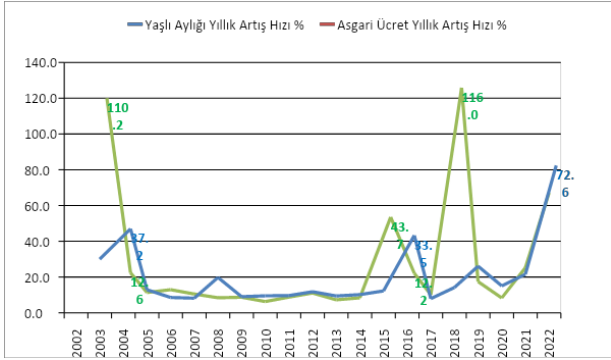
Çalışmada, yaşlı aylığı ile asgari ücret ilişkisinin değerlendirilmesinde 2002-2022 dönemine ilişkin yaşlı aylığı, asgari ücret, bu aylıkların yıllık artış hızları ve yaşlı aylığının asgari ücrete oranları esas alınmıştır. 65 yaş aylığı ve asgari ücret ile ilgili belirtilen veriler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: 2022 Sayılı Kanun Kapsamında Yaşlı Aylığı, Asgari Ücret ve Yaşlı Aylığının Asgari Ücrete Oranları, 2002-2022

Yıl	Yaşlı Aylığı TL	Net Asgari Ücret TL (AGİ ⁶ dahil)	Yaşlı Aylığı Artış Hızı %	Asgari Ücret Artış Hızı %	Yaşlı Aylığının Asgari Ücret Oranı %
2002	24	174			14,1
2003	51	226	110,2	30,0	22,8
2004	58	310	12,6	37,2	18,7
2005	64	350	11,3	12,9	18,4
2006	73	380	12,9	8,6	19,2
2007	80	411	10,5	8,2	19,6
2008	87	492	8,4	19,8	17,7
2009	95	537	8,7	9,0	17,7
2010	101	588	6,3	9,5	17,1
2011	110	644	8,8	9,6	17,0
2012	122	720	11,1	11,8	16,9
2013	131	788	7,3	9,4	16,6
2014	142	869	8,4	10,2	16,3
2015	203	975	43,7	12,2	20,9
2016	228	1.301	12,2	33,5	17,6
2017	251	1.404	10,1	7,9	17,9
2018	543	1.603	116,0	14,2	33,9
2019	638	2.021	17,4	26,1	31,6
2020	691	2.324	8,3	15,0	29,7
2021	865	2.826	25,2	21,5	30,6
2022 ⁷	1.446	4.877	67,2	72,6	29,7

ASPB ve Maliye Bakanlığı verilerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tablodan görüldüğü gibi yaşlı aylığı ile asgari ücret artış oranları yıllar itibariyle farklılaşmaktadır. Asgari ücrette sırasıyla en yüksek artışı gösteren yıllar %72,6 ile 2022 yılı, %37,2 ile 2004 yılı ve %33,5 ile 2016 yılıdır. Yaşlılık aylığında ise en yüksek artış gösteren yıllar %116,0 ile 2018 yılı, %110,2 ile 2003 yılı ve %67,2 ile 2022 yılıdır. Yaşlı aylığı ve asgari ücret artış hızları Şekil 1'de sunulmuştur.

Şekil 1: 2022 Sayılı Kanun Kapsamında Yaşlı Aylığı ve Asgari Ücret Artış Hızları %, 2002-2020

ASPB ve Maliye Bakanlığı verilerine dayanılarak hazırlanmıştır.

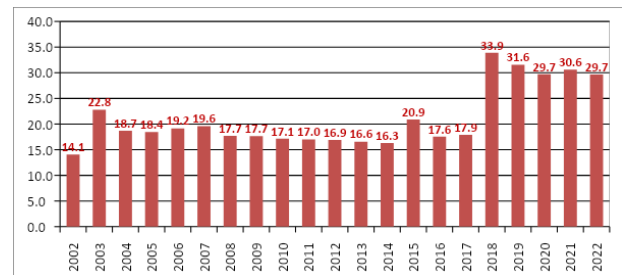
Muhtaç yaşlı aylığı ile asgari ücretin yıllık artışlarındaki farklılaşmanın nedeni iki ücretin farklı kriterlere göre arttırılmasından kaynaklanmaktadır. Asgari Ücret Yönetmeliğine göre asgari ücret, işçi ve işveren temsilcileri ile devlet yetkililerinin oluşturduğu Asgari Ücret Tespit Komisyonu aracılığı ile "ülkenin içinde bulunduğu sosyal ve ekonomik durumu, ücretliler için geçim endeksleri, fiilen ödenmekte olan ücretlerin genel durumu ve geçim şartları göz önünde bulundurularak en geç iki yılda bir belirlenir" (Asgari Ücret Yönetmeliği, Madde 7, 2014). Yaşlılık aylıkları, ilgili Kanunlarda belirlenmiş olan memur maaş katsayısına dayandırılmıştır. 2002-2022 döneminde 2022 sayılı Kanunun bazı maddelerinde değişiklikler ya da iptal edilen maddeler doğrultusunda yaşlı aylıklarının esas alındığı bu göstergeler değiştirilmiştir.

2013 yılında yürürlüğe giren 6495 sayılı "Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile yaşlı aylıkları yaşlıların muhtaçlık hali devam ettiği sürece 1620 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımından bulunacak tutarda aylık bağlanması⁸ hükme alınmıştır.

2016 yılında yürürlüğe giren 6704 sayılı "65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Gücsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile yaşlı aylıkları yaşlıların muhtaçlık hali devam ettiği sürece 2332 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımından bulunacak tutarda aylık bağlanması⁹ hükme alınmıştır.

2018 yılında 7143 sayılı "Vergi ve Diğer Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun" ile gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımından bulunacak tutarın 2.332'den 4.387'ye yükseltilmesi¹⁰ hükme alınmıştır.

Göstergelerde yapılan bu değişikliklerle 2002-2022 döneminde yaşlı maaşlarında en yüksek artış 2018 yılında gerçekleşerek, yaşlı aylığının asgari ücrete oranı %33,9'a yükselmiştir. 2002-2022 dönemine ilişkin yaşlı aylığının asgari ücret içindeki oranları Şekil 2'de sunulmuştur.

Şekil 2: Yaşlı Aylığının Asgari Ücret İçindeki Oranı %, 2002-2022

Yaşlı aylığının asgari ücret içindeki oranı 2018 yılında %33,9 ile en yüksek seviyede iken 2002 yılında %14,1 ile en düşük seviyededir. 2018 yılını takiben 2019 yılında %31,6, 2020 yılında %29,7, 2021 yılında %30,6 ve 2022 yılında %29,7 olmuştur. 2002-2017 döneminde yaşlı aylığının asgari ücret içindeki ortalaması %18'dir. 2018 yılında gerçekleştirilen gösterge rakamındaki artışla beraber yaşlı aylığının asgari ücrete oranında 2018 yılında çok yüksek bir artış sağlanmıştır. 2018 sonrasında ise bu oranın düşme eğilimine girdiği görülmektedir. İlerleyen yıllarda yaşlı aylıklarının asgari ücrete oranlarında düşme olmayacak şekilde yasal düzenlemelerin oluşturulması yaşlı refahı açısından önem verilmesi gereken bir konu olarak görülmektedir.

2022 Sayılı Kanun Kapsamında Yaşlılara Sağlanan Sosyal Yardım Yararlanıcıları

Sosyal politika toplumda bireylerin varlığını insan hakları esaslarıyla sürdürülebilirliğini esas almaktadır. Bu bağlamda sosyal politikaların temelini bir toplumu oluşturan tüm bireylerin o toplumdaki sosyal ve ekonomik kaynakların eşit dağılımını hedefleyen önlemler bütünü oluşturmaktadır. Sosyal adaletin ve barışın sağlanması, adil bir bölüşüm sisteminin oluşturulması, toplumlarda sosyo-ekonomik sorunları azaltacağı gibi toplumsal bütünleşmeyi sağlayarak sosyal güvenliğin yaygınlaşmasını sağlayarak, kalkınmanın sürdürülebilirliğini de devam ettirecektir.

Sosyal hukuk devletin bir gereği olarak muhtaç yaşlıların gereksinimlerinin karşılanması ve gelir güvenliğinin sağlanması yaşlılar için bir hak iken devlet için bir görevdir. Muhtaç yaşlılık maaşı alanların asgari standartlarda yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli gelirin sağlanması, gelir güvenliğinin oluşturulması sosyal güvenlik sisteminin temel ilkesidir.

Primsiz sosyal güvenlik rejimi, primli rejim dışında kalan kimsesiz ve muhtaç durumdaki kişilere yardım ve hizmet vermeyi hedeflemektedir (Güzel, Okur, & Caniklioğlu, 2012). Bu yönüyle 65 yaş aylığı uygulaması, son derece geniş kapsamlı kamu sosyal güvenlik harcaması niteliğinde bir sosyal güvence örneğidir (Camkurt, 2014).

Ülkemizde yaşlılara yönelik Anayasal düzenlemelerde yer alan ekonomik ve sosyal haklar sağlanmasına ve bu konuda pozitif ayrımcılık esas alınmasına karşın istihdama katılım ve sosyal yaşama entegrasyonun yeterli düzeyde olduğunu söylemek güçtür. 65 yaş ve üzeri muhtaç yaşlılara devlet bütçesinden yapılan yaşlılık maaşı ile muhtaç yaşlıların asgari yaşam düzeylerinin sağlanması ve sosyal güvenlik kapsamına alınması hedeflenmiştir.

2022 sayılı Kanunun yasalaşma sürecindeki değerlendirmelerde sosyal adaletin sağlanması için günün şartlarına ve yaşam koşullarına göre ayarlanabilen bir mekanizmanın oluşturulmasının önemine vurgu yapılmıştır. Yine aynı süreçte sosyal refah devleti anlayışı kapsamında Anayasada yer alan, "devletin mali gücü ölçüsünde" sosyal amaçlara ulaşmanın mümkün olacağı belirtilmiştir. Sosyal yardım yasası olarak kabul gören bu yasal düzenlemenin hazırlandığı 1975 yılında asgari ücretin brüt 1200 TL (net 849) ve yaşlı aylığının 500 TL olarak belirlenmiş olması yaşlılara yönelik sosyal hizmet uygulaması açısından çok önemli bir adımdı. Sosyal yardım alan yaşlıların istihdamda yer alarak yaşam kalitelerini ve refah düzeylerini artırmalarının söz konusu olamayacağı bu dönemde sosyal yardımların ülkenin mali kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde en yüksek düzeyde verilmesi yaşlı refahı açısından giderek önem kazanan bir konu haline gelmiştir. Bu yönde 2013 yılında muhtaçlık

ölçütünün doğrudan asgari ücret ile ilişkilendirilmesine ilişkin değişiklik dikkate alınarak yaşlı aylıklarının da asgari ücret ile ilişkilendirilmesi gündeme alınabilir.

Sosyal haklar, Birleşmiş Milletlerin 1986 Gelişim Hakkı Beyannamesindeki “üçüncü kuşak” insan hakları kavramının düzenlemesiyle yeni bir boyuta taşınarak, dünyanın en yoksul insanların “daha iyi yaşama hakkını” belirtmektedir (Şenkal & Doğan, 2012). Bu boyutuyla gerek Birleşmiş Milletlerin sosyal haklara yaklaşımı gerekse sosyal refah devletinin aldığı refah önlemleri kapsamında yaşlı aylıklarının düzenlenmesinde yaşlıların “daha iyi yaşama hakkını” sağlayacak düzeyde bir sosyal yardım programı oluşturulması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda yaşlı aylıklarının düzenlenmesinde yaşlı aylığı ile asgari ücret ilişkisinin bu ölçüte göre değerlendirilmesi ve yaşlılara sağlanan aylık sosyal yardım ödemelerinde asgari ücretteki artışların dikkate alınması yaşlı aylığı yararlanıcılarının refahı açısından önem taşımaktadır.

2016 yılındaki düzenleme ile muhtaçlık ölçütünde hane yerine sadece yaşlının ve eşinin gelirlerinin temel alınması hak temelli sosyal politikalar açısından önemli bir adım olmakla beraber aylık bağlama göstergesinin yasal düzenleme kapsamında memur maaş katsayısı yerine asgari ücret ile ilişkilendirilmesinin yaşlı refahı açısından olumlu olacağı değerlendirilmektedir.

Türkiye’de belirlenen asgari ücret düzeyinin, asgari ücret tanımında belirtilenin aksine, gıda, konut, giyim, sağlık, ulaşım ve kültür gibi zorunlu ihtiyaçları asgari düzeyde karşılamaya yetmediği (Yolvermez, 2020) dikkate alındığında muhtaç yaşlı refahının arttırılmasında yaşlı aylığının asgari ücret

içindeki oranını yüksek düzeyde tutacak politikaların önemi karşımıza çıkmaktadır. Yaşlı aylığı ile beraber toplumda dezavantajlı kesimlere sağlanan tüm sosyal yardımların asgari ücret ilişkisinin irdelenmesi sosyal politikalarda önemli bir araç olarak uygulanan sosyal yardım programları açısından önem taşımaktadır. Bu bağlamda üçüncü grup hak kapsamındaki “sosyal hakların” refah hakkının yanında temel destek ve gelir hakkını da içerdiği göz önüne alınarak diğer sosyal yardımların asgari ücret ilişkisinin incelenmesi ve yıllar itibariyle analizi sosyal refah politikası için dikkate alınması gereken önemli konular olarak değerlendirilmelidir.

Notlar

- 1 Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi 81 ncü Birleşim.
- 2 Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname.
- 3 14.04.2016 tarihli 6704 sayılı “65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz Ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”.
- 4 6525 sayılı Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile 1/7/1976 tarihli ve 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanunun 1 inci maddesinin ikinci fıkrasına “Ayrıca, 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu hükümlerine göre harçlık ödenenler de muhtaç olarak kabul edilemez ve kendilerine bu Kanun hükümlerine göre aylık bağlanamaz.” ve 2022 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin üçüncü fıkrasına “Ayrıca, 2828 sayılı Kanun hükümlerine göre harçlık ödenenler de muhtaç olarak kabul edilemez ve kendilerine bu Kanun hükümlerine göre aylık bağlanamaz.” cümleleri eklenmiştir.
- 5 TÜİK’in senaryolara göre seçilmiş yaş grupları nüfuslarının tahminlerinden yüksek senaryoya göre tahminlerdir.
- 6 Asgari Geçim İndirimi; medeni durum ve çocuk sayısına göre değişiklik gösteren 16 yaşından büyük tüm çalışanların asgari geçimini sağlayacak kısmının toplam gelirinden çıkarılmasıyla vergi dışı bırakılmasıdır. Bekar, evli ya da çocuk sayısına göre değişen AGİ’de bekarlar

için kabul edilen değerler esas alınmıştır. 2020 yılı asgari ücrette 220,73 TL AGİ dahildir.

7 2016 yılından bu yana yıllık olarak belirlenen asgari ücret 2022 yılında Ocak ve Temmuz ayında olmak üzere 2 kez belirlenmiştir. Bu nedenle 2022 yılında Ocak ve Temmuz aylarının ortalamaları esas alınmıştır.

8 1/7/1976 tarihli ve 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanununun 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. "Sosyal güvenlik kuruluşlarının herhangi birisinden her ne nam altında olursa olsun bir gelir veya aylık hakkından yararlananlar ile uzun vadeli sigorta kolları açısından zorunlu olarak sigortalı olunması gereken bir işte çalışanlar veya nafaka bağlanmış veya nafaka bağlanması mümkün olanlar hariç olmak kaydıyla, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından muhtaç olduğuna karar verilen 65 yaşını doldurmuş Türk vatandaşlarına, muhtaçlık hâli devam ettiği müddetçe (1.620) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımından bulunacak tutarda aylık bağlanır. Birinci fıkra kapsamına girenlerden, her ne nam altında olursa olsun her türlü gelirler toplamı esas alınmak suretiyle, hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık gelir tutarı 16 yaşından büyükler için belirlenmiş olan asgari ücretin aylık net tutarının 1/3'ünden fazla olanlar ile aynı tutardan fazla gelir sağlaması mümkün olan kimseler muhtaç kabul edilemez ve kendilerine aylık bağlanamaz." (6495 sayılı "Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun", 2013).

9 1/7/1976 tarihli ve 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanununun 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. "Madde 1- Sosyal güvenlik kuruluşlarının herhangi birisinden her ne nam altında olursa olsun bir gelir veya aylık hakkından yararlananlar ile uzun vadeli sigorta kolları açısından zorunlu olarak sigortalı olunması gereken bir işte çalışanlar, nafaka bağlanmış veya nafaka bağlanması mümkün olanlar veya 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu hükümlerine göre harçlık ödenenler hariç olmak kaydıyla, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından muhtaç olduğuna karar verilen 65 yaşını doldurmuş Türk vatandaşlarına, muhtaçlık hâli devam ettiği müddetçe (2.332) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımından bulunacak tutarda aylık bağlanır. Birinci fıkra kapsamına girenlerden, her ne nam altında olursa olsun kendisine ve eşine ait her türlü gelirler toplamı esas alınmak suretiyle, kişi başına düşen ortalama aylık gelir tutarı asgari ücretin aylık net tutarının 1/3'ünden fazla olanlar ile aynı tutardan fazla gelir sağlaması mümkün olan kimseler muhtaç kabul edilemez ve kendilerine aylık bağlanamaz." (6704 sayılı "65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz Ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması

Hakkında Kanun İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun", 2016)

10 "1/7/1976 tarihli ve 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanununun 1 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "(2.332)" ibaresi "(4.387)" şeklinde değiştirilmiştir." (7143 sayılı "Vergi Ve Diğer Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun", 2018).

Kaynakça

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2020, Temmuz 29). <https://ailevecalisma.gov.tr>. Temmuz 29, 2020 tarihinde <https://ailevecalisma.gov.tr/tr-tr/sss/sosyal-yardimlar-genel-mudurlugu/2022-ayliklari/> adresinden alındı

6495 sayılı "Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun". (2013). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/08/20130802-1.htm> adresinden alındı

6704 sayılı "65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz Ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun". (2016). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/04/20160426-11.htm> adresinden alındı

7143 sayılı "Vergi Ve Diğer Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun". (2018). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/05/20180518-3.htm> adresinden alındı

Akgül, O. (2016). Türkiye'de Asgari Ücretin Mahzurlu Alanları ve Öneriler. Uluslararası Emek ve Toplum, 5(11), 96-127.

Asgari Ücret Yönetmeliği, Madde 7. (2014).

Buğra, A. (2008). Kapitalizm, Yoksulluk ve Türkiye'de Sosyal Politika. İstanbul: İletişim Yayınları.

Camkurt, M. Z. (2014). Yaşlılık Ve Yaşlıların Sosyal Güvenliği Kapsamında 65 Yaş Aylığı Bağlanması İşlemleri. Kamu-İş, 13(3), 71-106.

Cengiz, İ. (2018). Türk Sosyal Güvenlik Sistemi İçerisinde Yaşlılara Yönelik Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmetler. Sosyal Güvenlik Dergisi, 8(2), 23-40.

Cumhuriyet Senatosu. (1976). Tutanak Dergisi, Toplantı 15. 83 nci Birleşim, Cilt 28.

Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (Mart 2021). Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni . Ankara: Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı.

Eser, B., & Aksu, S. K. (2021). Yaşlanan Nüfus, Sorunlar ve Politikalar: Türkiye İçin Bir Değerlendirme. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi, 12(2), 541-556.

Güzel, A., Okur, A. R., & Caniklioğlu, N. (2012). Sosyal Güvenlik Hukuku. İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım.

Kalkınma Bakanlığı. (2014). Yaşlanma Onuncu Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu. Ankara: Kalkınma Bakanlığı.

Koray, M. (2000). Sosyal Politika. . Bursa: Ezgi Kitabevi.

Kurt, G., Beyaztaş, F. Y., & Erkol, Z. (2010). Yaşlıların Sorunları ve Yaşam Memnuniyeti. Adli Tıp Dergisi / Turkish Journal of Forensic Medicine, 24(2), 32-39.

Özdamar, M., & Çakar, E. (2015). Muhtaç Yaşlılar İle Engellilere Aylık Bağlanması Ve Bunların Bakımını Üstlenenlere Evde Bakım Ücreti Ödenmesinin Şartları. İş ve Hayat, 1(2), 169-183.

Sarıipek, D. B. (2017). "Hak Temelli" Sosyal Politikadan "Hayırseverlik Temelli" Sosyal Politikaya Geçişte Sivil Toplum Örgütlerinin Rolü. İnsan&İnsan, 11, 81-99.

Solakoğlu, C. (2020). T. H. Marshall'ın Sosyal Yurttaşlık Teorisi Işığında Yurttaşlık Hakları ve Toplumsal Eşitlik . Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı: Yüksek Lisans Tezi.

Şener, Ü. (2010). Yoksullukla Mücadelede Sosyal Güvenlik, Sosyal Yardım Mekanizmaları ve İş Gücü Politikaları . Ankara: TEPAV Politika Notu .

Şenkal, A., & Doğan, M. (2012). Sosyal Politika Ve Sosyal Haklar; Vatandaşlık Haklarının Yeniden Kavramsallaştırılması Arayışı. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(17), 63-80.

Talas, C. (1997). Toplumsal Politika. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Tuncel, G., & Uzun, H. (2019). Türkiye'de Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar Üzerine Bir İnceleme. Fırat Üniversitesi İİBF Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 3(2), 309-334.

Ülgen, G., & Özal, L. F. (2017). Refah Rejimleri Sınıflandırma Çalışmaları: Cinsiyet Boyutları. Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 39(2), 637-656.

Yolvermez, B. (2020). Türkiye'de Asgari Ücret Sorunlarına İlişkin Bir Değerlendirme. Çalışma ve Toplum, 2441-2462.

Yuvalı, E. (2019). 2022 Sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Gücsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkındaki Kanunun Değerlendirilmesi. Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 37, 51-73.